

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Dr. Mészáros Kálmán*

Magyar baptisták a határon innen és azon túl

1. A baptista misszió és a „trianoni trauma”

A svájci reformáció anabaptista irányzata már a 16. század első évtizedeiben meghonosodott a történelmi Magyarország egyes vidékein, így a Felvidéken, a Dunántúl nyugati peremén és az Erdélyi Fejedelemség területén. A mozgalom tagjait csendes, békességre törekvő, dolgozó, család-szerető életvitel jellemezte. A kor akkori színvonalához képest fejlett kéziparral rendelkeztek. Különösen a kerámiaipar területén tapasztalt rendkívüli képességük miatt a főúri és fejedelmi udvarok kedvelt alkalmazottai voltak. Sajnos ennek a mozgalomnak jelentős számú követőit a 18. század második felében kiújult kegyetlen üldözés az ország elhagyására kényszerítette.

A mai értelemben vett letisztult teológiai hitvallású baptista misszió 400 éve indult el világhódító útjára Hollandiából. Magyarországon a 19. század közepén jelent meg ismét szervezett módon az újkori baptista misszió. Az első magyar baptista misszionáriusok Hamburgból érkeztek, és nagyrészt bibliaterjesztés útján fejtették ki hitbresztítő tevékenységüket. Ezzel megkezdődött a megtérésre, az önkéntes hitvalló keresztségre/bemerítésre és az azt követő szent életre felszólító evangélium bátor hirdetése a Kárpát-medence különböző földrajzi pontjain.

Az első tanúk már a kezdet kezdetén követni próbálták a Pál apostol által gyakorolt stratégiát, mégpedig hogy először a forgalmasabb, központi fekvésű településeket és nagyobb városokat keresték föl, és ott adták az egyszerű emberek kezébe a Bibliát és hirdették bátran Isten ígését. Először a népesebb településeken szerettek volna gyülekezeteket létrehozni, abban bízva, hogy idővel ezen városok környékén is új gyülekezetek jönnek majd létre.

Így terjedt fokozatosan el a 19. század második felében és 20. század első évtizedeiben a baptista misszió a történelmi Magyarország különböző városaiban, többek között Budapesten, Pécsen, Zágrábban, Kolozsváron, Nagyszalontán, Debrecenben, Nagyváradon, Újvidéken, Munkácson, Brassóban, Aradon, Pozsonyban, a Tátra alján és még sok helyen a Kárpátok ölelte magyar hazában. A világháborúk, a nemzeteket egymás ellen uszító diktatúrák és forradalmak sok próbát zúditottak magyar népünkre, benne baptista közösségünkre is az elmúlt több mint másfél évszázad során, ennek ellenére nem tört meg a misszió ereje, sőt úgy tűnik, hogy egyre inkább kiteljesedik.

Sajnos az első világháborút lezáró igazságtalan *trianoni békediktátum* 1920-ban óriási traumát és máig fájdalmas sebet ütött a magyar nemzet testébe. Ennek egyik szomorú következménye, hogy az újonnan húzott határok véglegesen elszakították a szomszédos utódállamok területén élő magyar anyanyelvű, vagy magyar alapítású, de idővel egyes nyelvűvé váló baptista gyülekezeteket az anyaországi hittestvéreiktől. A szögesdróttal, sorompókkal lezárt és aláaknázott új határok átjárhatatlansága miatt sokáig her-

metikusan el voltak zárva ezek a gyülekezetek a korábbi magyarországi egyházszervezettel való szorosabb kapcsolat-tartástól. Sokszor kötelezték arra őket, hogy épüljenek be az új államrendszer törvény adta lehetőségei közé, és olvadjanak be az újonnan keletkezett nemzetállamok, idegen nyelvű egyháztestek szövetségi rendszerébe.

Ez sok helyen komoly ellenállásba ütközött. Bár többségében hűséggel helytálltak ezek a magyar gyülekezetek az elmúlt évtizedek során. Számosan voltak olyanok is, akik nem tudták elviselni a kettős – nemzetiségi és vallási – elnyomást, és tagjaik elmenekültek szülőföldjükről, aki tehetett, Magyarországra, mások pedig a tengerentúlra. Az otthon maradtak vagy a messzire elmenekültek sorsa sokáig felderítetlen volt. Nem beszélve arról, hogy az 1914 és 1947 között több ízben történt határmódosítás újabb megtorlásokkal, megfélemlítéssel, elűzetéssel, deportálással, erőszakos lakosságcserevel és elnéptelenedéssel járt együtt. A Trianon okozta károkat az ateista-materialista alapelveket valló kommunista vallásüldöző rendszer a végletekig súlyosbította a Kárpát-medence népeinek életében. A magyar kisebbségek és vallási közösségek hermetikus elszigetelését az anyanemzet egyházi szövetségétől a Moszkvából irányított marxista valáspolitikai igyekezett elérni és teljesen tönkretenni.

Ennek a drámának a megírására baptista részről még ez idáig nem nagyon vállalkozott senki. Egyes elszakított ország-részek baptista történelmének bizonyos részletei napvilágra kerültek már, de átfogó, az egész Kárpátok ölelte magyar haza baptista népének, illetve az anyaországtól elszakított régióknak és tengerentúlra menekült hittársaiknak a sorsával foglalkozó átfogó és alapos kutatásra épülő egyháztörténeti kutatómunka még eddig nem nagyon született.

2. Kik vagyunk mi, magyar baptisták?

Mielőtt a 20. század baptista egyháztörténelmét részletesen áttekintenénk, tegyük föl a következő kérdéseket: Honnan ered a baptista tanítás? Mi különbözteti meg őket a többi protestáns felekezettől? Hitvallásuknak melyek a legfőbb sajátosságai? Milyen körülmények között indult el és terjedt szét a magyar baptista mozgalom a Kárpát-medencében? Hogyan folytatódott a baptista misszió a jelenlegi határok másik oldalán, az anyaországtól elszakítva? Mi kényszerítette őket sok esetben szülőföldjük elhagyására? Mi történt az otthon maradókkal? Hogyan kezdtek új életet a tengerentúlon, és hogyan maradtak fenn ezek a közösségek az elmúlt viszonytárságos évtizedek során? Ezekre a kérdésekre keressük a következőkben a választ.

A kétezres éves keresztyénség törzsén, a reformáció időszakában jött létre az a bibliai alapelveket követő evangéliumi ébredési mozgalom, melyből a mai baptisták eredeztetik magukat. Magyarországra 1523-ban érkeztek Svájc-ból az első baptista hitelveket valló misszionáriusok, akik közül sokan hitük miatt mártírokká lettek.

A baptisták meggyőződéssel hisznek a Szentírás Istentől való ihletettségében. Hiszik és vallják, hogy Isten teremtette a világot, benne a földi életet. Mivel az ember fellázadt Teremtője ellen, élete boldogtalan és kilátástalan lett. Isten azért küldte el egyszülött Fiát, Jézus Krisztust, hogy isteni hatalmával fogva legyőzze ősi ellenségünket, a sátdiát, és halálból való feltámadása által örök életet kínáljon minden elveszett ember számára.

A népegyházi protestáns hittestvéreiktől a baptistákat az különbözteti meg, hogy a hitre képtelen csecsemők megkeresztelését a Szentírással és az ősegyház gyakorlatával összeegyeztethetetlennek tartják, és a Biblia eredeti üzenetéhez visszatérve, a hitüket önként felvállaló felnőtteket – Jézus példáját és parancsát követve – vízbe való teljes alámerítéssel keresztelik meg. Innen kapták az újszövetségi görög nyelvből eredő nevüket is, mivel a baptista kifejezés a hitvalló keresztiségre, azaz bemeztető gyakorlatukra utal.

Az úrvacsorai közösségekben is csak az élő hitre jutott, bemeztetett és a Krisztus követésében elkötelezett gyülekezeti tagokat részesítik, amit általában havonta egyszer gyakorolnak. Hiszik és vallják, hogy Isten a hozzá térő, bűneit őszintén megbánó embert Szentlelkével újjászüli, átformálja, betölti és ingyen való kegyelméből az örök élet ajándékában részesíti.

Világviszonylatban a baptisták létszámukat tekintve a legnépesebb protestáns irányzattá váltak az elmúlt évszázadok alatt. Legnagyobb lélekszámban a baptisták az amerikai kontinensen élnek. A nagyvilágon élő baptisták száma – családtagjaikkal együtt – megközelíti a 110 milliót.

Hazánkban a reformációt követő kegyetlen üldözés és számkivetés után 1846-ban indult meg újból, szervezettebb formában a modernkori baptista misszió. Ekkor érkeztek ugyanis Magyarországra vissza a Németországban megtért első magyar nemzetiségű missziómunkások, hogy megosszák az evangéliumot saját honfitársaikkal. Bár ez az időszak egybeesett a magyar nemzetnek az osztrák–német hegemoniával szembeni függetlenségi törekvéseivel, a baptista tanítás egyre

nagyobb teret nyert hazánkban. Mivel az akkori Magyarország egy többnemzetiségű állam volt, az első biblia-terjesztő baptista evangélisták fontosnak tartották kiterjeszteni missziómunkájukat a magyarokon kívül országunk akkori határain belül élő német, szlovák, román, szerb és horvát lakosságra is.

3. Milyen következményei voltak a trianoni katasztrófának a magyar baptistákra?

Sajnos az első világháborút lezáró trianoni békediktátum ezeréves hazánkat darabjaira törte szét. Soha nem érte olyan veszteség a magyar nemzetet, mint amit a 20. század zúdíttott rá. Az ország területének kétharmada, a magyar lakosság egyharmada került az újonnan húzott határokon túlra. Magyarország utódállamaiban – a Felvidéken (Szlovákiában), Kárpátalján (Délnyugat-Ukrajnában), Erdélyben (Nyugat-Romániában), a Vajdaságban (Észak-Szerbiában), Szlavóniában (Horvátországban), a Muraközben (Szlovéniában), valamint a Várvidéken (Burgenland – Ausztria területén) – sok magyar honfitársunk maradt, akiket a „*kollektív bűnösség*” igaztalan vádja miatt mind a mai napig másodrangú állampolgárokként kezeltek az újonnan alakult szomszédos államalakulatokban.

A Kárpát-medencében ezer éven át békeségben együtt élő népeket ettől kezdve áthatolhatatlan „vasfüggönyök”, szögesdrótok és sorompók választották el egymástól hosszú évtizedeken keresztül. A helyzetet még csak súlyosbította a második világháborút követő szovjet–orosz katonai megszállás és a nyomában kiépülő ateista, vallásellenes kommunista rendszer, amelyet több mint 40 éven át kellett megcsónkított hazánknak is elszenvednie.

Ezek az előzmények kényszerítették sok magyar honfitársunkat szülőföldjük elhagyására. A 20. század elején, majd a trianoni nemzeti tragédiát követő időkben egyre inkább fölgyorsuló tempóban magyarok százezrei és milliói keltek útra a Kárpát-medence idegen nemzetek által megszállt területeiről, hogy a tengerentúlon keressenek választott hazát,

ahol mindenféle vallási és nemzeti diszkrimináció nélkül élhették meg szabadságban hitüket és magyarságukat.

A magyar baptisták fele ma is a jelenlegi országhatár túloldalán él. A viszontagságos évtizedekben éppúgy, mint napjainkban a magyarországi baptisták jó testvéri kapcsolatokat igyekeztek fönntartani a szomszédos országokban élő, magyar és más nemzetiségű baptista testvéreikkel, akikkel nemcsak a történelmi gyökerek miatt éreztek szorosabb összetartozást, de a jövőben még inkább szükségesnek tartják a nemzeti és kulturális különbségeken átívelő közös lelki munkát.

Az 1989-es politikai rendszerváltás után a határok is átjárhatóbbá váltak. Ezt fölhasználva igyekeznek világtalálkozókat

Magyarország a trianoni békediktátum után

szervezni a Kárpát-medencében és a tengerentúlon élő magyar baptisták számára, amit már harmadszor tarthattak meg (Budapesten 1992-ben, Nagyváradon 2000-ben, Debrecenben 2006-ban) legutóbb közel hétezer résztvevővel.

Kezdeményezik az egységesülő Európa többi nemzete felé való nyitást, benne a különböző nyelvet beszélő, de a Szentlélek által egymás szavát egyre inkább megértő baptisták szorosabb együttműködését. Hiszik azt, hogy a nemzeteket elválasztó politikai határok a jövőben jelentőségüket veszítik, és ismét egymásra találnak azok is, akiknek Isten egyazon földön jelölte ki lakóhelyüket.

A Magyarországon legutóbb végzett népszámlálási adatok szerint közel 20 ezren vallották a baptista egyházhoz tartozóknak magukat. A határon túl élő magyar hittársaik száma ennek kétszerese lehet. Jelenleg 250 ezer főre becsülhető a Kárpát-medence területén élő magyar és más nemzetiségű hittvalló baptisták és hozzátartozóik létszáma. Itt az ideje, hogy feltárássra kerüljön a Magyarország jelenlegi határain túl élő magyar nyelvű és magyar alapítású, de időközben vegyes nyelvűvé vált baptista közösségek történelmi múltja és napjainkban tapasztalt missziós helyzete.

Tegyük vizsgálatunk tárgyává a Trianon okozta nemzeti trauma magyar baptistákra gyakorolt hatását, a gyülekezetekben tapasztalt következményeit! A Magyarország utódállamai – Felvidék (Szlovákia), Kárpátalja (Délnyugat-Ukrajna), Erdély (Nyugat-Románia), Vajdaság (Észak-Szerbia), Horvátország – területén élő magyar baptisták története mellett szükséges megismernünk Észak-Amerika (USA, Kanada), Dél-Amerika (Argentína, Brazília), Ausztrália és Nyugat-Európa területén szórványban élő magyar baptista hittestvéreik küzdelmes életét, a megmaradás érdekében történő erőfeszítéseit.

4. A felvidéki baptista misszió helyzete

A valamikori Észak-Magyarország, vagy másik nevén a Felvidék, államalapító István királyunk kora óta ezer éven át a magyar királyság elidegeníthetetlen részeként a magyar történelem egyik legmeghatározóbb színtere volt hosszú évszázadokon át. A reformáció idején ezen a területen jelent meg először az anabaptista mozgalom, melynek mindhalálig hűséges hithősei és mártírjai mindmáig követendő példák előttünk. A 19. század második felében itt bontakozott ki először az újabb kori baptista misszió, elsősorban *Meyer Henrik* munkássága nyomán. A Tátra vidékén Poprád, Liptószentmiklós, Késmárk, Pozsony, Komárom, Losonc, Besztercebánya és Kassa környékén megalakuló gyülekezetek missziói központja az első világháborúig Budapest volt.

Az első világháború idején cseh katonai megszállás alá került Észak-Magyarország. A csehek által elfoglalt Felső-Magyarország területének akkori 2,5 millió lakosából 1 millió 70 ezer magyar anyanyelvű volt. A Felvidéket és Kárpátalját bekebelező, szlovák felkelőkkel szövetséges rövid életű első Csehszlovák államalakulatban hivatalossá tett cseh és szlovák nyelv mellett a magyar mint korábbi államnyelv megszűnt. Az első világháború után súlyos próbák érték a felvidéki fiatal baptista missziót. A trianoni határmódosítások után nehezen szerveződött újjá a misszió. A meglévő gyülekezeteket a mesterségesen létrehozott Csehszlovák Baptisták Szövetségébe tagolták be. A magyar nyelvű gyülekezetekre az évek során egyre erősödő nyomást gyakoroltak anyanyelvük

föladására. A magyarországi szövetséggel megtiltottak mindennemű hivatalos kapcsolatot.

A Felvidék déli, magyarok által sűrűn lakott területét 1938-ban, és az ugyancsak csehszlovák agresszió áldozatául esett Kárpátalját 1939-ben ismét Magyarországhoz csatolták vissza. Ez új fellendülést hozott a felvidéki magyar és vegyes anyanyelvű baptista gyülekezetek számára. Az ezen a földrajzi területen található közösségek ismét az anyaországi baptista szövetség részévé váltak. Igehirdetők, gyülekezeti munkások indultak a felszabadított Felvidékre és Kárpátaljára az itt található, elég nehéz helyzetben lévő gyülekezetek megsegítésére.

Ezt a föllendülést a szovjet–orosz megszállás és a második világháborút véglegesen lezáró 1947-es párizsi „békekötés” ismét lefékezte, ugyanis a győztes nagyhatalmak a Trianonban már egyszer elhibázott határokat állították ismétlően vissza. A tragédiát súlyosbította a *Benes-dekrétum* erőszakos lakosságcsere-rendelete. Ez a hírhedt törvény, mintegy hárommillió német és több mint 700 ezer magyar nemzetiségű embert fosztott meg állampolgárságától, és tett földönfutóvá az akkori Csehország és Szlovákia területén a „kollektív bűnösség” hazug vádja miatt. Ennek következtében mintegy 120 ezer felvidéki magyar honfitársunkat toloncolták ki szülőföldjükről erőszakos úton és deportálták Magyarországra minden ingó és ingatlan vagyonuktól megfosztva.

A lakosságcsere a felvidéki baptista gyülekezeteket is érintette. Számos magyar gyülekezet ekkor szűnt meg a Felvidéken, illetve sok helyen ebben az időben számolták föl véglegesen a magyar nyelvű igehirdetést. Az is igaz, hogy voltak olyan közösségek, ahol a Magyarországról (Nyíregyháza, Békéscsaba, Szarvas, Kondoros, Kiskőrös, Miske, Tótkomlós, Vácegres, Galgaguta stb.) önként távozó szlovák anyanyelvű baptisták jelentettek megerősödést a felvidéki gyülekezetekben. A korábban Csehszlovákia által bekebelezett Kárpátalját 1945 után a Szovjetunió annektálta. Az ő sorsuk ettől kezdve még keservesebb lett.

A kommunista diktatúra idején tovább sorvadtak a felvidéki gyülekezetek, és lazultak a velük kialakult korábbi magyarországi kapcsolatok. Az állami kontroll alatt beszűkült mozgásteret volt a gyülekezetek missziójának. Új helyzetet az 1989-es rendszerváltás, illetve Csehszlovákia 1993-as szétesése és az önálló szlovák állam létrejötte idézett elő. Ettől az időponttól kezdve a szlovák nacionalizmus soha nem látott erősséggel jelentkezett, ami sajnos a gyülekezetekben is tapasztalhatóan fölerősödött. Az egymás után születő egyre erőszakosabb és pénzbüntetéssel szankcionáló szlovákosító állami nyelvtörvények fokozódó félelmet generálnak az ország különböző nemzetiségű polgáraiban, köztük a mintegy fél millió őshonos magyar anyanyelvű, Felvidéken élő honfitársunkban. Ennek csak a Komárom környékén található gyülekezetek álltak eddig ellene, és maradtak istentiszteleteiken a magyar nyelv használata mellett.

Jelenleg mintegy húsz missziói központ köré csoportosulnak a baptista gyülekezetek Szlovákiában. Többségében szlovák, néhol vegyes, egy körzetben viszont magyar az istentisztelet nyelve. A napi pártpolitika nemzetiségeket egymás ellen uszító propagandája ellenére azonban örvendetes tényként tapasztalható, hogy az utóbbi időben a szlovák és

magyar baptisták készek a testvéri együttműködésre.

5. Baptista misszió Kárpátalján

Kárpátalja a honfoglalás kora óta szerves része magyar nemzetünk sordöntő történelmi színhelyeinek. Munkács, Ungvár, Beregszász, Huszt, Nagyszöllős, a Vereckei-hágó ezerszáz éves múltunk megannyi emlékét őrzi egészen napjainkig. Másfél évszázados magyar baptista misszióink kezdeti számai erősen kötődnek ehhez a vidékhez. A 19. század utolsó évtizedétől kezdve eleven közösségi élet bontakozott ki az itteni településeken. A trianoni tragédia váratlanul érte ezt az országrészt is.

Az első világháború győztes nagyhatalmai a cseh katonai invázió előtt nyitottak utat, és ezzel a korábbi észak-magyarországi Felvidék és Kárpátalja Csehországhoz való csatolásával egy rövid életű mesterséges szláv államot hoztak létre. Kárpátalja 18 évig a csehszlovák államalakulat megszállási övezeteként sínylődni látt, hogy csehek szinte egyáltalán nem, szlovákok pedig elenyésző százalékban éltek csak ezen a területen.

A trianoni döntés idején Kárpátalja 848 ezer lakosából mintegy 400 ezer magyar, a többi német, rutén, román, zsidó, ruszin, hucul és csekély számú szlovák nemzetiségű. Az akkor még virágzó magyar kultúrával és vallási élettel rendelkező országrész egyre hátrányosabb helyzetbe került a csehszlovák megszállás éve alatt. 1918-tól napjainkig a Kárpát-medence ezen északkeleti régiója a történelem legviharosabb változásait élte meg. Ezt az is jelzi, hogy közel száz esztendő alatt 16 esetben változott Kárpátalja állami hovatartozása és hivatalos megnevezése.

A kárpátaljai magyar baptista misszió 1899-ben indult Munkácson. Ekkor tért ugyanis vissza szülővárosába *id. Stumpf Jenő* Sátoraljaújhelyről, ahol megtért és bementetett *Bretz Gusztáv* baptista misszionárius által. Bretz és Stumpf testvér elszánt lelkipásként végezték szolgálatukat ebben az országrészben a magyarok és részben az itt élő németek között. Több gyülekezet az ő idejükben jött létre Kárpátalján. 1928-ban *ifj. Stumpf Jenő Béla* vette át a munkácsi magyar gyülekezet lelkipásztori szolgálatát. Az időközben cseh megszállás alá került Kárpátalján igen megnehezült a magyar missziómunka. Folyamatos zaklatások és akadályoztatások érték a csehszlovák hatóságok részéről.

Miután 1939-ben a bécsi döntés értelmében Kárpátalja felszabadult a csehszlovák uralom alól, és visszakapcsolták Magyarországhoz, ismét föllendült a magyar baptista misszió. Számos magyar anyanyelvű igehirdető és evangélista – többek között *dr. Somogyi Imre, dr. Udvarnoki Béla, Kovács Imre, Héthalmi Páth Károly* és még sokan mások – látogatták meg az itteni ősi magyar településeket, és tartottak hitmélyítő konferenciákat és evangelizációkat. A gyülekezetek megerősödtek és létszámukban is gyarapodtak.

Sajnos 1944 őszén a szovjet–oros–ukrán csapatok inváziója letiporta az ígéretesnek látszó lelki növekedést. Az igehirdetők közül többeket letartóztattak, bebörtönöztek, szibériai lágerekbe hurcoltak. 1949-től *Kovács Ferenc* vette át a munkácsi gyülekezet lelkipásztori teendőit. Ebben az időben már 56 baptista gyülekezet működött Kárpátalján. A több mint 40 éves vallásellenes szovjet–oros–ukrán megszállás súlyos lelki károkat okozott a baptista gyülekezetek életében. Ennek ellenére a hívők száma folyamatosan növekedett. 1949-ben a munkácsi imaházat a hatóságok elkobozták, és 1990-ig a

város katonai parancsnoksága használta. Ezen évek alatt a megszálló szovjet hatalom kultúrpolitikai nyomására Kárpátalja magyarsága is mintegy 160 ezer főre zsugorodott, ezzel szemben az ukrán lakosság Kárpátokon túlról való tömeges áttelepülésével az etnikai összetétel is drasztikusan megváltozott.

A Szovjetunió 1991-ben bekövetkezett összeomlása után Kárpátalja a független Ukrajna részévé vált. Ettől kezdve viszonylagosan nagyobb vallási szabadságot biztosított a hatalom a Kárpátalján élő mintegy négyezer baptistának is. Jelenleg Kárpátalja területén 67 baptista gyülekezet található, melyből napjainkra már csupán nyolc településen őrizték meg a magyar nyelvet az istentiszteleten. A többiben ukrán, román, ruszin, cigány és szlovák nyelven hangzik az istencsere.

6. Magyar baptisták Erdélyben

Erdély gyakorlatilag a honfoglalás óta a magyar haza szerves része volt több mint ezer éven át. Az Erdélyi Fejedelemség a mohácsi csatavesztést követően vált független országrésszé a magyar királyság keleti területén. A 17. század első felében *Bethlen Gábor* protestáns fejedelem telepített le Erdélyben nagyobb számban nyugatról idemenekült anabaptistákat, 1621-től törvényekkel védve vallásgyakorlatukat és ipari tevékenységüket.

Az újkori baptista misszió a 19. század közepén, a magyarországgal egy időben indult el. Erdély területének első baptista misszionáriusa *Rottmayer János* bibliaterjesztő volt, aki 1866-ban költözött missziós célzattal Budapestről Kolozsvárra. Később Nagyszalontán, Nagyváradon, Brassóban, Aradon, Temesváron terjedt a baptista tanítás. Különösen *Kornya Mihály* parasztpostol megtérése és fáradhatatlan evangélista munkája nyomán lendült fel látványosan a missziómunka. Még a román nyelvet is megtanulta, hogy közérjük is elvihesse az evangéliumot.

A virágzó magyar baptista missziót a legdinamikusabban fejlődő időszakban érte és bénította meg az I. világháború. Magyarország teljes területén az első világháború időszakában a baptista közösségnek mintegy 26 ezer elkötelezett felnőtt bementett tagja volt. A Trianonban megvont új határok között mindössze 8000 hívő maradt. A többiek Magyarország utódállamainak területén oszlottak el. A legnagyobb számban, mintegy 17 ezren kerültek román megszállás alá Erdélyben. A 17 ezerből közel hétezeren magyar anyanyelvűek, a többiek román és német nemzetiségűek voltak.

Az 1920-as trianoni „rablóbéke” eredményeként a történelmi Magyarország 2/3 része idegen népek katonai megszállása és közigazgatása alá került. A legnagyobb terület a román katonai intervenció áldozata lett. Erdély területén ebben az időben közel hárommillió magyar honfitársunk élt. A legnépesebb magyar baptista missziós területeket az újonnan létrehozott magyar–román határ hasította ketté. A románok által megszállt területeken élő magyar baptisták ettől kezdve nem tarthattak kapcsolatot az anyaország gyülekezeteivel és a budapesti missziói központtal.

Újból kellett szervezniük az életüket és a missziójukat. Az erdélyi magyar baptisták szellemi központja Nagyváradon összpontosult. A román hatalom azonban arra kényszerítette a magyar gyülekezeteket, hogy csatlakozzanak a román nyelvű szövetség emyője alá. Az új román uralom ellenségesen bánt

a magyar baptistákkal. Rendszeres üldözésben részesítette őket, megzavarva sokszor istentiszteleteiket és a szabadban megtartott bemerítési ünnepeiket. Mindennek ellenére jelentős lelki ébredés és létszámnövekedés volt tapasztalható a Szilágyságban, az Érmelléken, Bihar megyében, a Székelyföldön, Arad megyében, a Bánságban, a Zsil völgyében, Kolozsvár és Kalotaszeg régiójában.

Erdély sorsának alakulásában új helyzetet jelentett az 1940-ben bekövetkezett történelmi változás, melynek eredményeként Észak-Erdélyt visszacsatolták Magyarországhoz. Ezt követően ismét elevenné váltak az anyaországgal korábban megszakadt kapcsolatok. Az erdélyi magyar gyülekezetek újból a magyarországi szövetség kötelékéhez csatlakoztak. Amíg az észak-erdélyi baptisták szorosabbra fűzheték anyaországi testvéreikkel viszonyaikat, sajnos a dél-erdélyi gyülekezetek kiszolgáltatott helyzetbe kerültek.

Ez idő alatt szinte tömeges elvándorlás indult el délről északra. Mintegy 150 ezer magyar honfitársunk menekült a továbbra is román megszállás alatt maradt Dél-Erdélyből északra abban a reményben, hogy Észak-Erdély ettől kezdve ismét a magyar állam része marad. Ennek következtében igen meggyengültek a dél-erdélyi magyar baptista gyülekezetek.

Újabb sorscsapásként élték meg erdélyi magyar testvéreink a szovjet–orosz hadsereggel szövetséges román megszállók ismételt visszatérését szülőföldjükre, és az 1947-es Párizsi békeegyezményben rögzített trianoni országcsontkítás ismételt érvényesítését. Amíg lehetett, ezek menekültek még sokáig a zöldhatáron Erdélyből Magyarországra, ezzel újabb személyi veszteségeket okozva az otthon maradt gyülekezetek számára.

Ennél már csak a negyven éven át tartó vörös uralom és a vallásüldöző kommunista diktatúra okozott még súlyosabb megpróbáltatásokat az erdélyi magyar és más nemzetiségű baptista misszióknak. A román kormány rendeletet bocsátott ki a gyülekezeti összejövetelek „szabályozására”. Ennek értelmében hétköznap egyszer, vasárnap pedig csak délelőtt volt szabad az imaházakat látogatni. A kommunista hatóságok betiltották a vasárnapi iskola működését és a szabadtéri bemerítési istentiszteleteket is. Azokat a lelkipásztorokat, akik az intézkedés ellen tiltakoztak, vagy felfüggesztettek a szolgálatból, vagy börtönbe zárták őket. Ebben az időszakban menekültek tízezrei hagyták el erdélyi szülőföldjüket, és kerestek új hazát Nyugat-Európában, Amerikában és Ausztráliában.

Igazi vallási és politikai felszabadulásként élte meg az erdélyi baptista misszió a kommunista rendszer 1989-es összeomlását. 1990-től önállósult az erdélyi magyar baptista gyülekezetek szövetsége. Önálló központot hoztak létre Nagyváradon, ismét kiadhatták egyházi lapjaikat, ifjúsági táborot, idősek otthonát nyithattak, lelkészképzésüket is maguk oldották meg. Ettől kezdve az erdélyi gyülekezetek az anyaországi testvérekkel is szorosabb kapcsolatokat építhettek ki.

Romániában jelenleg mintegy kétezer baptista gyülekezetben több mint 100 ezer hitvalló felnőtt bemerítésben részesült tagot tartanak számon, melyből 233 gyülekezetben közel kilencezer testvérünk tartozik a Romániai Magyar Baptista Gyülekezetek Szövetségéhez.

7. Délvidék baptisták missziója

A Trianon előtti Magyarországhoz tartozó délvidéki

Vajdaságban és Horvátországban a baptista misszió kezdete *Meyer Henrik* baptista misszionárius munkásságához kapcsolódik. Meyer 1869-ben indult el Hamburgból az oroszországi Odesszába, ahol német hittestvérei között kívánt munkálkodni. Dunai hajóútja során megállt Újvidéken (Novi Sad) és Nándorfehérváron (Belgrád) is.

Időközben Meyer a bécsi székhelyű Brit és Külföldi Bibliatársulat bibliaterjesztője lett. Ebben a minőségében kezdte el tevékenységét 1872-ben Zágrábban (Horvátország), ahol rendszeres istentiszteleti összejöveteleket is tartott. 1873-ban költözött tovább Budapestre, ahol véglegesen letelepedett és intenzív gyülekezetszervező munkába fogott. Ez idő alatt ismerkedett meg az újvidéki származású *Hempt Adolf* bibliaterjesztővel, aki meghívta Meyert Újvidékre evangelizációs szolgálatra. E látogatása során Meyer 1875 novemberében hat személyt merített be a Dunába, köztük *Hempt Adolf*ot is. Ettől kezdve Újvidék lett a délvidéki baptista misszió központja.

Meyer 1875–1891 között rendszeresen leutazott Budapestről a Vajdaságba, ahol misszióútjai során a következő településeken tartott evangelizáló bemerítéseket és alapított gyülekezeteket: Újvidék (17 fő), Bácsfeketehegy (10 fő), Sajkásszentiván (20 fő), Cservenka (7 fő), Óbecse (5 fő), Torzsa (5 fő), Nándorfehérvár (4 fő), Kereked (7 fő), Törökbecse (3 fő), Zalánkeményszőlős (2 fő), Szeghegy (1 fő). Újvidéken és környékén 1890-től *Péter Gyula*, a hamburgi baptista teológiáról hazatért lelkipásztor folytatta a Meyer által elindított munkát. A korábban ugyancsak Magyarországhoz tartozó Szlavóniában *Lotz Fülöp* bonyhádi baptista testvérünk munkálkodott 1883-tól kezdődően, aki Daruváron és környékén hirdette az evangéliumot az ott élő német, magyar és szláv lakosság körében. Nándorfehérváron (Belgrád) pedig *Lehotsky Péter* folytatta 1895–1914 között a megkezdett baptista missziót. A délvidéki magyarok között sokat fáradozott ebben az időben többek között *Seres Sámuel* (Kiskunhalas), *Somogyi Sándor* (Soltvadkert), *Pivarcsi Pál* (Kiskörös), *Gerwich György* (Budapest) lelkipásztor is. Munkálkodásuk nyomán ebben az időben több más nemzetiségű közösség mellett mintegy 20 életképes magyar anyanyelvű gyülekezet jött létre.

A Trianonban összeesküvő kisantant államok 1920-ban a magyar többségű Délvidéket, a később Vajdaságnak nevezett Dél-Baranyát, Bácskát, Nyugat-Bánátot a mestersegesen összetakolt délszláv (Jugoszlávia) államalakulat területéhez csatolták. Az akkori mintegy fél millió délvidéki magyarság egy része az anyaországba menekült. A magyar baptista misszió a szigorúan őrzött új határok lezárta után elszakadt a magyarországi szövetségtől. A délvidéken több nyelvi – német, magyar, horvát, szerb és szlovák – csoportban folyt tovább az addig is nagy békeességben elindított baptista missziómunka. Ezek a misszióágak nagyon jól együttműködtek, időnként cserélték a missziómunkásokat. Főleg a német igehirdetők segítették a magyar közösségeket, a magyarok pedig a szerbek közötti munkát igyekeztek előmozdítani.

Trianon után a délvidéki gyülekezetek vezetését laikus lelkipásztorok vették át. *Gill Everet* az amerikai Déli Baptista Szövetség Budapestre akkreditált képviselője támogatta és bátorította a délvidéki gyülekezeteket, hogy hozzanak létre egy önálló baptista szövetséget, amely magába foglalná az összes etnikai csoportot. Ennek a további szervezésére a

Bajmokról származó *Dulity Miklóst* kérte föl, aki kiválóan beszélt magyarul, szerbül, németül és angolul, aki többéves tengerentúli tartózkodás után 1923-ban jött vissza az USA-ból a Déli Baptista Szövetség misszionáriusaként azzal a céllal, hogy szolgáljon a vajdasági gyülekezetekben.

1924-ben tárgyalásokat kezdtek a különböző etnikai szövetségek egyesítéséről, amelyeket magyar nyelven tartottak. Az újonnan létrehozott baptista szövetség elnöke horvát, alelnöke magyar, titkára pedig német anyanyelvű volt. Időközben az újvidéki gyülekezet és körzetének létszáma 230 főre emelkedett.

A húszas években új gyülekezetek jöttek létre Szabadkán, Muzslyán, Apatinban, Erzsébetlakon, Zomborban. A harmincas években pedig Hertelendifalván, Kishegyesen, Magyarpadéron, Kikindán és Bácskatopolyán indult el az ugartörő szolgálat. 1932-ben Pacséron kezdődött egy lendületes missziómunka, melyet a Daruvárról ide költözött *Bertalan József* és családja kezdeményezett. Tíz évvel később már 50 főre növekedett a pacséri gyülekezet létszáma. Bácskossuthfalván 1933-ban indult a munka *Tary Károly* vezetésével. Tary testvér később Fiumében folytatta szolgálatát.

1941-ben a délvidéki Vajdaságot visszacsatolták Magyarországhoz. Az észak-bácskai gyülekezeteket a bajai körzethez kapcsolták, ahol akkor *Bretz Vilmos* volt a lelkipásztor. Szabadkán 1942-ben föllendült a missziómunka *Nagyajtai Imre* és nagy létszámú családja aktív részvételével. 1943-ban a délvidéki magyar baptisták – de velük együtt a német, szlovák és szerb gyülekezetek is – egységesen kérték visszacsatolásukat a magyarországi hitközséghez. Ezekben az években ismét fölvirágzott a baptista misszió. Pacséron 1943-ban új imaházat építettek a testvérek a magyarországi gyülekezetek segítségével. *Klem Ferenc* északi fiatalember a visszacsatolás éveit alatt végezte el tanulmányait a budapesti teológián, majd visszatért lelkipásztorként Zágrádba, Daruvárra, Fiumébe, majd Újvidékre, ahol tanított a baptista teológián.

Sajnos 1945-ben ismét elszakították Délvidéket Magyarországtól. A kollektív bűnösség hazug vádjával több ezer német lakost telepítettek ki, emiatt sok gyülekezet létszáma csökkent, sőt egyes helyeken meg is szűnt. Mintegy 538 német anyanyelvű baptistát toloncoltak ki a szerbek uralta délszláv államból. *Josip Broz Tito*, a nyugatbarát kommunista diktátor rendeletére a csetnikekkel egyetértésben bosszúhadjárat indult a magyarok ellen. 1945 januárjában 45–50 ezer magyar honfitársunkat végeztek ki a Vajdaságban bírói ítélet nélkül. Újvidéken például 1200 magyart tereltek össze a városi sportpályán, ahol halomra géppuskázták őket. Másokat kommunista kényszertáborokban kínoztak halálra.

A kommunista diktatúra idején a vajdasági baptisták kapcsolata a magyarországi anyaegyházzal hosszú időre megszűnt vagy a minimálisra csökkent. Betiltottak mindenféle házi és nyilvános összejövetelt az imaházon kívül, valamint a vallásos irodalom terjesztését. Ahogy erre lehetőség adatott, a magyar gyülekezetek tagjai közül nagyon sokan kivándoroltak, nagyrészt Németországba, Svájcba, Kanadába, az Egyesült Államokba, Dél-Amerikába és Ausztráliába. A politikai elnyomás a hatvanas-hetvenes években kezdett enyhülni. Ennek egyik jele volt, hogy ezekben az években amerikai segítséggel Újvidéken egy új teológiai oktatási központot épít-

ettek, ahol más nemzetiségű fiatalok mellett magyarok is tanulhattak. A nyitás másik jeleként volt értékelhető, hogy az akkor erőteljesen Nyugat felé nyitó kommunista államba 1967-ben beengedték *Billy Grahamet*, aki Zágrábban szabadteri evangélizációt is tarthatott. Vajdaság is ebben az időben önálló autonóm státust kaphatott a délszláv államszövetségben belül. A magyar nyelv használatát sem tiltották olyan szigorúan, mint a többi kisantant államokban. A folyamatos kivándorlást azonban már ez sem tudta megállítani. A nyolc-vasas évek végén sajnos az utolsó képzett lelkipásztorok, *Pintér Zoltán* és *Juhász Tibor* is elhagyták a Délvidéket, és Amerikába távoztak. Ezzel szinte kilátástalanná vált a Vajdaságban élő baptisták jövője.

Az 1990-es években kirobbant polgárháború időszakában a délszláv államok baptistáinak helyzete kritikusan súlyos helyzetbe került. A közel tíz évig tartó háborúskodás súlyos veszteségekkel járt. Több gyülekezet szinte életképtelenné vált a folyamatos embervesztés miatt. Emellett egy másik nem várt fejleménnyel is szembe kellett néznie a délvidéki magyarságnak. A volt Jugoszlávia különböző területein nemkívánatossá váló szerbek ugyanis elsősorban a Vajdaság területén telepedtek le. Ezzel teljesen megváltozott a térség korábbi etnikai összetétele.

A létszámában lecsökkent magyarság között ennek ellenére jelentős missziómunka indult a '90-es évek közepétől, különösen *Nyúl Zoltán* pacséri és *Nagy Tibor* csantavéri lelkipásztorok és munkatársaik áldozatos szolgálata által. A szinte végveszélybe került vajdasági magyar baptista misszió megmentése érdekében közös összefogás bontakozott ki. Ennek szép példája a Bácskossuthfalván nagyrészt magyarországi, angliai és amerikai segítséggel felújított missziói központ létrehozása.

Szerbia jelenlegi határain belül 66 baptista gyülekezetben 2700 lelket tartanak számon, melyből hét gyülekezetben – Szabadka, Csantavér, Kishegyes, Pacsér, Bácskossuthfalva, Hertelendyfalva és Muzsja – magyarul hangzik az igehirdetés. Ezenkívül több magyar nemzetiségű baptista testvér él még szétszórtan a Vajdaság területén, naponta megküzdve a megmaradásért.

8. A tengerentúli magyar baptisták helyzete

Történelmi okok idézték elő a magyar baptisták kivándorlását a Kárpát-medencéből a tengerentúlra. Már a 19. század utolsó évtizedeiben jelentkeztek azok a társadalmi, politikai feszültségek, amelyek az erőteljes iparosodással, a parasztság elszegényedésével, a nemzetiségek önállósodási törekvéseivel jártak együtt. Sokan látták kilátástalannak jövőjüket szülőföldjükön, ezért vándorbotot fogtak és a nyomor elől az „új világ” felé vették útjukat. Az első kivándorlási hullám idején, a századforduló táján több mint egymillió magyar állampolgár hagyta el szülőföldjét.

A magyar baptista emigráció elsődleges célpontja Észak-Amerika volt. Az újonnan alapított gyülekezetek elsősorban a nagyobb amerikai városok magyar kolóniáiban alakultak meg. A legelső magyar baptista gyülekezet az Ohio állambeli Clevelandben jött létre 1899-ben. Ezt követően a többi amerikai nagyvárosokban létrejött gyülekezetekkel együtt 1908-ban létrehozták az *Amerikai Magyar Baptisták Szövetségét*. Itt határozták el a tengerentúli magyar baptisták összefogását és informálását célzó *Evangéliumi Hírnök* havi-

lap kiadását.

A Trianonban összeesküvő nagyhatalmak által meghúzott új politikai határok teljesen fölszabdalták és elszigetelték a történelmi Magyarország területén ezer éven át békességben együtt élő különböző nemzetiségek életterét. Ez nagyon megnehezítette az anyaországtól elszakított, határon túlra került közel ötmillió magyar sorsát is. A trianoni nemzeti tragédiát követően ismét sokszázezer magyar távozott az utódállamok területéről Amerikába, akik között számos magyar baptista is volt. A jobb megélhetésen kívül az is vonzotta őket, hogy a baptisták a legnagyobb protestáns felekezetté váltak már ebben az időben is Amerikában.

A két világháború között *Dulity Miklós* és *Orosz István* lelképásztorok szorgalmazására elindított segélyakcióikkal az amerikai magyar testvérek jelentős segítséget nyújtottak az „óhazában” sínylő hittársaiknak. Ennek keretében 16 vagon ruhaneműt és élelmiszert küldtek a megcsonkított hazába, az elcsatolt Felvidékre, Erdélybe és a Vajdaságba. A készpénzben küldött segély összege százezer dollár körüli volt. A '30-as években az észak-amerikai szövetséghez 46 gyülekezet és misszióállomás tartozott, ahol 32 lelképásztor munkálkodott a 2427 bemenített felnőtt tagot számláló közösségben.

Újabb 12 ezres menekülthullám érkezett a második világháború alatt, illetve a kommunista diktatúrák vallásüldöző időszaka idején. Az 1956-os szabadságharc leverését követően pedig mintegy 40 ezer honfitársunk emigrált Amerikába, illetve Ausztráliába. 1960-ban Floridában aggmenházat építettek 26 magyar gondozottal. 1961-ben a Toronto közeli Ráma táborban tartották első nyári bibliai konferenciájukat a magyar baptisták. Azóta ebben a Tahí táborunkhoz hasonló ifjúsági táborban jönnek össze minden évben néhány napra magyar nyelvű bibliatanulmányozásra a tengerentúli magyar baptisták.

A hatvanas években gyors asszimiláció kezdődött el az emigrációban, ennek hatására a magyar alapítású gyülekezetek egy része az angol nyelv használatára tért át. Képzett lelképásztorok hiányában a magyar anyanyelvű gyülekezetek megmaradása is veszélybe került. Ennek ellensúlyozására *dr. Haraszti Sándor* kezdeményezésére 1972-ben az amerikai, illetve magyarországi baptista szövetség közötti megállapodás értelmében *lelképásztorcsere-programot* hoztak létre, melynek eredményeként tíz lelképásztor végzett szolgálatot Toronto, Kipling, Kelowna, Cleveland, Detroit magyar gyülekezeteiben.

Az amerikai magyar baptisták között 1980-ban nyelvi, szervezeti nézetkülönbségek, valamint az óhazával való kapcsolattartás különböző megítélése miatt közel tíz évig tartó szakadás következett be. Mivel az *Evangéliumi Hírnök* ebben az időben egyre kritikusabb hangvételű és többségében angol nyelvű cikkeket közölt, szükségesnek tűnt egy magyar nyelvű evangéliumi lap indítása *A Kürt* címmel. Nem volt könnyű feladat azokban az időkben a megszakadt testvéri kapcsolatok helyreállítása, a két szövetség megbékítése, valamint a két magyar alapítású lap egyesítése, amely éppen a Clevelandben töltött lelképásztori szolgálati éveim időszakára esett. A két szövetség ünnepélyes egyesítő közgyűlését 1990 nyarán, az akkor újonnan vásárolt clevelandi imaházban tartottuk meg. Erre a jelentős eseményre, aminek az előkészítésében és lebonyolításában magam is tevékenyen részt vettem, immár 20 évvel ezelőtt, Amerikából való

hazatérésünk előtt került sor.

A két szövetség mihamarabbi egyesítését az is sürgette, hogy a nyolcvanas évek közepétől újra népesebbé váltak az amerikai magyar gyülekezetek. Ennek egyik oka az volt, hogy ebben az időben tömegesen vándoroltak ki Erdélyből honfitársaink a magyargyűlölő *Ceau'escu* véres kezű, román kommunista diktátor kegyetlen elnyomó rendszere elől. Az Amerikába emigráló, többségében nagycsaládos erdélyi baptisták lelki otthonra találtak a magyar anyanyelvű gyülekezetekben, amelyek szinte „megfiatalodtak” a gyermekek és ifjak megnövekedett száma miatt. Énekkarok, zenekarok alakultak, egyre sűrűbben szerveztek ifjúsági és különböző bibliai konferenciákat. nyolc-tízórás autóutakat is szívesen felvállalták a gyülekezetek tagjai, hogy kölcsönösen meglátogassák egymást, és ilyen módon is ápolják a testvéri kapcsolatokat.

A szövetséghez jelenleg tíz észak-amerikai magyar gyülekezet tartozik: Cleveland, New York, Detroit, Chicago, Torontó, Los Angeles (Alhambra és Santa Monica), Kelowna, Kipling és Palm Bay. A szövetséghez tartozó gyülekezetek tagjainak együttes létszáma a kilencvenes évek közepén nem érte el az ezres létszámot. Az Észak-Amerikai Magyar Baptista Szövetség 2008-ban ünnepelte 100 éves jubileumát a Chicago melletti Wheatonban közel félezer résztvevővel. A Billy Graham Oktatási Központban megtartott jubileumi konferenciára, mint a magyarországi baptisták elnökét és korábban köztük szolgáló lelképásztort, engem is meghívtak a szövetség vezetői, ahol egy történelmi visszatekintéssel egybekötött ígéhirdetéssel szolgálhattam a centenáriumi ünnepelő amerikai magyar baptisták ünnepi közgyűlésén.

Dél-Amerikában, a braziliai Sao Paulo környékén telepedtek le nagyszámban magyarok, különösen a trianoni országcsontítás után. Itt alakult meg 1924-ben az első dél-amerikai magyar baptista gyülekezet. Ezenkívül Carapicuibán, Árpádfalván, Apucarana nevű településeken jöttek létre magyar gyülekezetek. Argentínában pedig Buenos Aires városában alakult magyar baptista gyülekezet. Szervezett formában 1952-ben lendült fel a magyar misszió. A dél-amerikai Bolíviában pedig magyar baptista misszionárius kezdett gyülekezetszervezésbe a bennszülött lakosság körében.

Ausztráliában Melbourne városába az 1960-as években érkeztek magyar baptisták az akkor Jugoszláviához tartozó Vajdaságból. A gyülekezet alapítására 1969-ben került sor. 2009-ben ünnepelték a gyülekezet főnnállásának 40 éves jubileumát. Ezenkívül Sydney, Adelaide, Brisbane, Gelong városában élnek magyar baptisták, akik alkalmanként tartanak közös istentiszteleteket magyar nyelven.

Végül a nyugat-európai magyar baptisták közül a Stuttgartban és környékén élő hittestvéreinket kell még megemlítenem. Az 1960-as évek elején szerveződött a stuttgarti nemzetközi baptista gyülekezet, ahol 20 csoportban folyt vasárnapi iskolai tanítás, melyek között magyar nyelvű tagozat is működött. A vasárnap délelőtti istentisztelet angolul és németül folyt szinkrontolmácsolással. A látogatók kötött 15-20 nemzetiséget is számon tartanak. A nyugat-európai baptisták kezdeményezésére a „vasfüggöny” főnnállásáig a Trans World Radio magyar adása jelentett nagy segítséget a hazai baptisták hitének ébrentartásában. Azóta a hat-nyolc évenként

megrendezésre kerülő magyar baptisták világtalálkozója jelent összekötő kapcsolatot a hazai és határon túli magyar baptisták között.

9. A magyar baptisták helyzete történelmi értékelésének összegzése

Ahogy a korábbi fejezetekben körbejártuk a nagyvilágban szétszóródott, diaszpórában élő magyar baptista testvéreink sorsát és jelen helyzetét, összefoglalásként a következőket jegyezhetjük meg. A 19. század közepén elinduló, majd a századfordulón erőteljes növekedésnek induló magyar baptista misszió súlyos törést szenvedett az első világháborút követően. A győztes nagyhatalmak Trianonban az „oszd meg és uralkodj” ördögi elv alapján eldöntötték az ezeréves történelmi Magyarország területének szétadarabolását, nemzeti egységének megbontását és lakosságának teljes erkölcsi és gazdasági tönkretételét. Nem gondolva arra, hogy ezzel a kegyetlen diktátummal előidézik a nemzetiszocialista és kommunista rendszerek embertelen eszmerendszerére épülő totalitárius államalakulatok létrejöttét Közép-Kelet-Európában, amely időzített bombaként robbantotta ki a második világháborút és a nyomában kialakuló, nemzeteket rabigába kényszerítő egyházellenes ateista diktatúrák kiépülését. Ez további sok szenvedést zúdított magyar népünkre, benne baptista hittestvéreink életére is.

A II. világháborút lezáró újabb párizsi egyezmény ismételen figyelmen kívül hagyta a nemzetek önrendelkezési jogát, és az egyszer már súlyosan elhibázott trianoni „status quo”-t erőltette ismételen vissza a Kárpát-medence felosztását illetően. Ezzel a döntéssel hozzájárult a fél Európát több mint negyven esztendeig maga alá gyűrő szovjet–oros megszállás véglegesítéséhez, amely különösen kedvezett a történelmi Magyarország romjain osztozkodó utódállamok kommunista diktatúráinak, akik kényük-kedvük szerint alázták meg az elrabolt országrészek magyar őslakosságát éppúgy, mint a megcsönkített haza területén élő honfitársaikat. Ettől a rabigától kívánt elsőként az anyaország magyarsága az 1956-os szabadságharc idején megszabadulni, amit az internacionalista vörös terror véres megtorlása követett. Az ilyen és ehhez hasonló szomorú események miatt kényszerült immáron több millió magyar honfitársunk, köztük több ezer baptista is elhagyni szülőföldjét az elmúlt 90 esztendőben. Bár az ateizmusra épülő kelet-európai kommunista-szocialista világrendszer történelmi bukása 1989-ben bekövetkezett, Trianon szelleme még mindig él.

Annak ellenére, hogy a történelmi Magyarország területét elfoglaló, mesterségesen létrehozott utódállamok többsége a rendszerváltást követően darabjaira hullott szét és nem találhatóak már Európa térképén – mint például Csehszlovákia, Szovjetunió, Jugoszlávia –, a szomszédos új államalakulatok magyargyűlölő nacionalizmusa egyes területeken az utóbbi időben soha nem tapasztalt méreteket öltött, lásd északi szomszédunk szankcionált és megszigorított nyelvtörvénye, amit az Európai Unió illetékes vezetői is lakonikus nyugalommal szemlélnek. Nem beszélve arról, hogy az elcsatolt országrészekben élő magyarság alapjogaiként még Trianonban garantált területi és kulturális autonómiaigényéről egyes szomszédos államok nacionalista kormányzatai ma hallani sem akarnak.

Emellett Magyarországon szégyenletes emlék marad az

a posztkommunista, nemzetellenes, hazug adatokkal manipuláló, a magyar közvéleményt tudatosan megtévesztő propaganda-hadjárat, amely többek között a kettős állampolgárság ügyében megtartott 2004. december 5-i népszavazás sikertelenségét is előidézte. Ilyen arcucsapása a határon túli magyar honfitársainknak még nem történt Trianon óta. (Ezért jelent most páratlan örömet a parlament elsőprő többséggel meghozott döntése a kettős állampolgárság ügyében.)

Vigasztalanok volnánk, ha csupán történelmünk szomorú tényeit vennénk számításba. Tudnunk kell azonban azt, hogy mindezen történések mögött és fölött a történelem Ura, a mi teremtető Istenünk megengedő akarata áll. Ha ő ezt eltúrte népünkkel kapcsolatban, annak súlyos oka, de hitünk szerint reményteljes helyreállító szándéka is felismerhető.

A mi nemzetünk erkölcsi helyreállása, hazánk sorsának jobbra fordulása is csak egy módon jöhet létre, ahogyan ezt a Szentírásban is olvashatjuk: „*Ha megalázza magát népem, amelyet az én nevemről neveznek, ha imádkoznak, keresik az én orcámat, és megtérnek gonosz útjaikról, én is meghallgatom a mennyből, megbocsátom vétküiket, és meggyógyítom országukat*” (2Krón 7,14). Isten ígéjének arról az óvásáról pedig soha nem szabad elfelejtkeznünk, amely ezt mondja: „*Az igazságosság felmagasztalja a népet, a bűn pedig gyalázatukra van a nemzeteknek*” (Péld 14,34). A körülöttünk élő népek felé való viszonyunkban pedig az evangélium szava a mérvadó, miszerint: „*Nem személyválogató az Isten, hanem minden nép között kedves előtte, aki féli őt és igazságot cselekszik*” (ApCsel 10,34–35). Legyen Isten áldása az anyaországban, az elszakított országrészekben és a diaszpórában élő, az ő igazságában járó, a misszióban fáradhatatlanul munkálkodó magyar és más nemzetiségű, elkötelezetten hívő baptista népén!

* A Magyarországi Baptista Egyház és a Magyar Baptisták Világszövetségének elnöke, a budapesti Baptista Teológiai Akadémia tanszékvezető docense

